

e-zpravodaj

Národní knihovny ČR

ročník 6 | číslo 1 | 2019
leden–únor

nové služby, knihy, akce a další zajímavosti

Zahájení provozu NK ČR po Novém roce

Znovuotevření studovny Hudebního oddělení

Nová podoba Oborové brány MUS

Terminologická databáze Národní knihovny ČR

Co čte knihovník? / Literární kronika první republiky

Jak vznikalo Československo
– 100. výročí samostatné měny

e-zpravodaj Národní knihovny ČR

ročník 6 | číslo 1 | 2019 | leden–únor

Dvuměsíčník

Adresa vydavatele a redakce:

Národní knihovna ČR, Klementinum 190, 110 00 Praha 1,

IČ 00023221, DIČ CZ00023221

E-mail: e-zpravodaj@nkp.cz

Telefon: 221 663 279 (H. Vajnerová),

221 663 252 (S. Vondráková)

Výkonná redakce: *Hana VAJNEROVÁ, Soňa VONDRÁKOVÁ*

Redakční rada: *Irena MAŇÁKOVÁ* (předseda), *Jana HUŇOVÁ,*

Karolína KOŠŤÁLOVÁ, Petra ŠŤASTNÁ

Grafické zpracování: *Klára MICHÁLKOVÁ*

Příspěvky připravili: *Jaroslava CITOVÁ, Marie HAŠKOVCOVÁ,*

Hana HLUŠIČKOVÁ, Monika HOLOUBKOVÁ,

Václav KAPSA, Miroslava KENDEOVÁ, Zuzana KOPEČNÁ,

Vlasta KOSTLÁNOVÁ, Karolína KOŠŤÁLOVÁ, Jan LUKAVEC,

Irena MAŇÁKOVÁ, Zuzana PETRÁŠKOVÁ, Ivana SRBKOVÁ,

Hana VAJNEROVÁ, Soňa VONDRÁKOVÁ

Obrazová dokumentace: [Buchhändler; druidova.mysteria.cz;](http://Buchhändler.druidova.mysteria.cz)

[Eva HODÍKOVÁ, NK ČR; kramerius4.nkp.cz;](mailto:Eva.HODÍKOVÁ@nkp.cz)

[Odbor služeb NK ČR; Oddělení výstav NK ČR;](http://Odbor.sluzeb.nkp.cz)

[stary-web.zastarouprahu.cz; Webarchiv NK ČR; Wikipedie](http://stary-web.zastarouprahu.cz)

e-zpravodaj NK ČR je dostupný na adrese:

[e-zpravodaj.nkp.cz](mailto:e-zpravodaj@nkp.cz)

Přihlášení k odběru e-zpravodaje:

[e-zpravodaj.nkp.cz](mailto:e-zpravodaj@nkp.cz)

Titulní fotografie: Klára Michálková

Co je nového

3

Zahájení provozu NK ČR po Novém roce

Znovuotevření studovny Hudebního oddělení

Nová podoba Oborové brány MUS a rozšíření nabídky hudebních informačních zdrojů

Komentované prohlídky Zrcadlové kaple

Knižní novinky aneb v NK ČR knihy také vydáváme /

Knihovna: knihovnická revue (roč. 29, 2018, č. 2)

Hlasy dvou básníků. Výbor z básní Jurije Darahana a Oleksy

Stefanovyče

Představujeme

5

První zkušenosti s GDPR

Terminologická databáze Národní knihovny ČR

Oddělení souborných katalogů NK ČR, 4. část

– Dílčí báze seriály (SKCP)

Webarchiv – Periodické publikace a Creative Commons

Zajímavosti a tipy

8

Co čte knihovník? / *Literární kronika první republiky*

Jak vznikalo Československo – 100. výročí samostatné měny

Historické události z let končících devítkou v Kalendáři

historickém Daniela Adama z Veleslavína

Zveme vás

12

Evropské dědictví

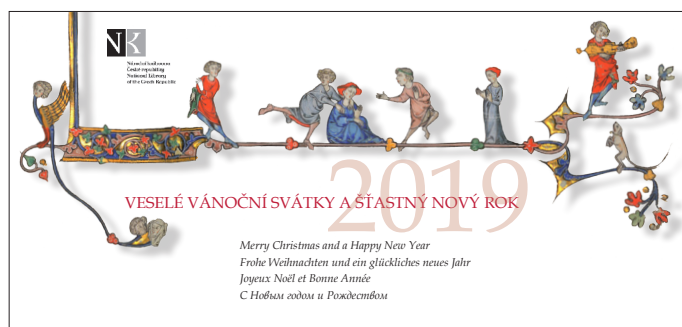
Spříznění volbou / Podkarpatské a rusínské inspirace a výzvy v české literatuře

Od ucha k uchu aneb Fenomén Šafrán

Dušan Karpatský – známý neznámý

Konstantin Jireček a Bulharsko

Co je nového

Zahájení provozu NK ČR po Novém roce

Po vánočních a novoročních svátcích bude Národní knihovna ČR opět otevřena čtenářské veřejnosti ve standardní provozní době od středy 2. ledna 2019, více informací naleznete [zde](#).

Znovuotevření studovny Hudebního oddělení

Zuzana Petrášková

Počínaje lednem 2019 se studovna Hudebního oddělení vrátí do svého původního, nyní revitalizovaného prostoru Starého matematického sálu. Opět lze využívat muzikologickou literaturu z příruční knihovny ve volném výběru, dále studovat tištěné i rukopisné hudebniny, periodika a další dokumenty související s hudbou. K dispozici jsou čtenářské počítače s přístupem k elektronickému katalogu knihovny a dalším databázím, jakož i přehrávač zvukových dokumentů, čtečky mikrofilmů a digitální klavír. Rádi zodpovíme dotazy odborného charakteru, poskytneme individuální konzultace a umožníme kolektivní návštěvy i exkurze.

Těšíme se na vás!

Zrekonstruovaná studovna Hudebního oddělení, foto Eva Hodíková

Nová podoba Oborové brány MUS a rozšíření nabídky hudebních informačních zdrojů

Václav Kapsa

V souvislosti s rozvojem Centrálního portálu knihoven (www.knihovny.cz) a jeho plným převzetím funkcí Jednotné informační brány (JIB) dochází rovněž ke změnám v podobě oborových informačních bran. Také oborová brána Musica (MUS) se tedy od roku 2019 výrazně mění. Dřívější systém MetaLib umožňující paralelní prohledávání připojených zdrojů je nyní nahrazen tzv. oborovým řezem, omezujícím dle technických možností domácí i zahraniční index portálu *Knihovny.cz* na zdroje či dokumenty související s oborovým zaměřením brány. Pro uživatele MUS znamená tato změna nutnost seznámit se s nezvyklým prostředím s poněkud odlišnou funkcionalitou i obsahovým záběrem, které však zároveň přináší některé nové možnosti i příslib dalšího rozvoje. Informační funkce oborového zpravodajství, které v uplynulých letech do určité míry plnil informační portál MUS, pak nahrazují webové stránky České společnosti pro hudební vědu (www.cshv.cz) či muzikologická diskuzní skupina (muzikologie@googlegroups.com).

Informační zdroje v oblasti hudby a hudební vědy však nadále představují jednu z tematických priorit Národní knihovny České republiky. Kolekci těchto zdrojů dostupných pro čtenáře NK ČR dominují dvě základní oborové encyklopedie (*Oxford Music Online – Grove Music Online* a *MGG – Music in Geschichte und Gegenwart*, přičemž obsah starších hudebních encyklopedií zprostředkovává databáze *RILM Music Encyclopedias*), dvě oborové bibliografické databáze zahrnující řadu odborných časopisů též v plných textech (*RILM Abstracts of Music Literature with Full Text* a *Music Periodicals Database*) a obě nejvýznamnější knihovny nahrávek a dalšího hudebního obsahu (*Naxos Music Library* a *Music Online*). Od nového roku tuto nabídku rozšíří dvě nové databáze. Souhrnné informace o notových edičních řadách, zejména o četných a rozsáhlých souborných vydání děl či vydání hudebních památek, přináší *Index to Printed Music*. Zpřístupnění historických hudebních periodik včetně několika českých titulů pak uživatelům zásadně usnadní *RIPM Preservation Series: European & North American Music Periodicals*. Obě databáze budou důkladněji představeny v některém z příštích čísel e-zpravodaje Národní knihovny ČR.

Oborové online databáze

hudba

JSTOR Music Collection

MGG Online

Music Periodicals Database (dříve IIMPFT)

Music Online

Naxos Music Library

Naxos Music Library Jazz

Oxford Music Online - Grove Music Online

RILM Abstracts of Music Literature

RILM Abstracts of Music Literature with Full Text

RILM Music Encyclopedias

RIPM Retrospective Index to Music Periodicals

RIPM with Full Text

RISM Online

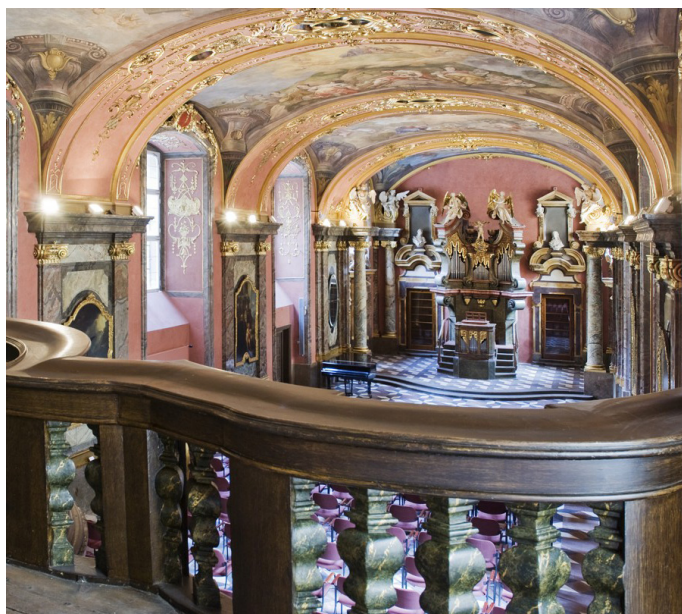
Komentované prohlídky Zrcadlové kaple

Irena Maňáková

Zrcadlová kaple pražského Klementina, jeden ze skvostů tohoto barokního areálu v centru Prahy, se v pracovní dny otevře veřejnosti v rámci komentovaných prohlídek.

Původně Kaple Zvěstování Panně Marii je dnes známější pod názvem Zrcadlová z důvodu hojného užití zrcadel ve výzdobě. Návštěvníky nejvíce upoutá výzdoba stropní klenby, kde jsou pole s freskami oddělená zlatými štukovými pásy s původními zrcadly.

Návštěvníka na první pohled upoutají dvoje varhany a nepřítomnost oltáře. Původní varhany jsou ty na kůru, které byly navrženy přímo pro Zrcadlovou kapli. Druhé jsou na původním místě oltáře a byly do kaple převezeny v 50. letech 20. století z kostela ve Svatoboru u Doupova. Zajímavým řešením je kombinace skutečných a fiktivních namalovaných oken.

Zrcadlová kaple, foto Eva Hodíková

Za dobu své existence nesloužil tento prostor vždy jen jako kaple. Kromě bohoslužeb byla prý kaple využívána i k výuce nejmladších studentů. V roce 1784 byla uzavřena a spolu s Barokní knihovnou využita jako skladiště knižních svazů z knihoven zrušených klášterů. Nějaký čas sloužila jako fyzikální kabinet, kde byly uloženy fyzikální a chemické přístroje Akademického gymnázia. Původní poslání bylo obnoveno v roce 1815, ale ve 30. letech 20. století opět posloužila k uložení knih. Od roku 1936 zde byla výstavní síň tehdejší Universitní knihovny. V současnosti slouží především jako kulturní a společenský sál.

Chcete-li vidět na vlastní oči bohatě zdobený interiér kaple a dozvědět se více o její historii, máte od ledna 2019 možnost přijít na komentovanou prohlídku. Kaple se otevírá pro veřejnost v pracovní dny, prohlídky začínají každou celou hodinu v čase 9.00–15.00 hod. Vstupné je od 30 Kč do 50 Kč.

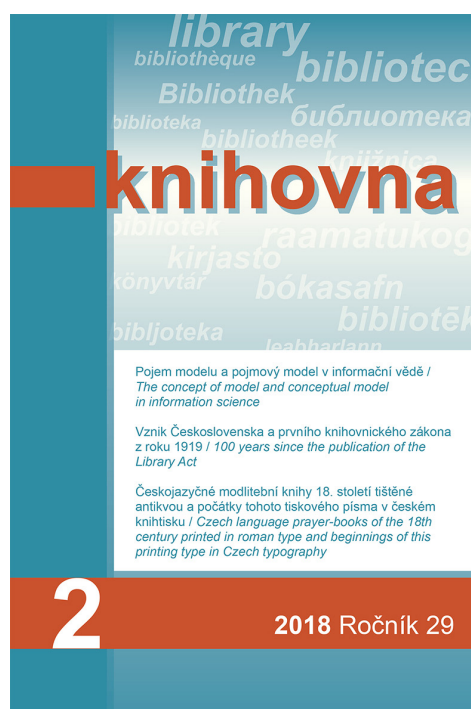
Knižní novinky aneb v NK ČR knihy také vydáváme

Hana Hlušíčková

V Knižních novinkách bychom vám rádi představili tituly, které vyšly v prosinci, a to druhé číslo časopisu Knihovna: knihovnická revue a publikaci, která obsahuje výběr básní dvou ukrajinských básníků, kteří ve dvacátých letech 20. století emigrovali do Československé republiky, kde našli nový domov.

Knihovna: knihovnická revue (roč. 29, 2018, č. 2) nabízí tři příspěvky v recenzované části.

Recenzovanou část otevírá článek Heleny Kučerové *Pojem modelu a pojmový model v informační vědě*. Autorka si dala za cíl naznačit cesty, jimiž by se mohlo uvažování o modelech v informační vědě ubírat, a to směrem ke zformování vlastní teorie pojmových modelů aplikovaných v procesech získávání, zpracování a využívání informačních zdrojů. Druhý příspěvek Jaromíra Kubíčka nás uvede do doby vzniku prvního knihovnického zákona – Zákona o veřejných knihovnách obecních ze dne 22. července 1919. V článku s názvem *Vznik Československa a knihovnického zákona v roce 1919* popisuje, co zákonu předcházelo a co následovalo po jeho přijetí. Autor nás mj. také seznamuje s dobovými výrazy jako knihovnický instruktor, osvětové sbory, okresní knihovnický dozorce, zákonná povinnost zřídit knihovnu, obvodové knihovny, putovní knihovna, centrální putovní knihovna v Praze-Klementinu a mnohé jiné. Třetí příspěvek Davida Macha nazvaný *Českojazyčné modlitební knihy 18. století tištěné antikvou a počátky tohoto tiskového písma v českém knihtisku* představuje skupinu obsahově a formálně podobných českojazyčných modlitebních knih vydaných v průběhu 18. či na začátku 19. století, jež byly tištěny antikvou.

V části Knihovny a informace doma a ve světě nejprve Pavlína Mazáčová představuje v článku *Projekty informační gramotnosti pro celoživotní učení* tři tuzemské projekty: *Co nebylo v učebnici – Spolupráce knihoven a škol ve vzdělávání žáků 21. století*, dále projekt *Zvýšení kvality vzdělávání žáků, rozvoje klíčových kompetencí oblastí vzdělávání a gramotností* a projekt pod názvem *Online Příručka informační gramotnosti*. Přinášíme i dva slovenské příspěvky. První z nich nás zavádí do světa mobilních interaktivních map, které slouží k orientaci v knihovnách (*Metodologické aspekty testovania použiteľnosti mobilných interaktívnych máp pre účely orientácie v knižniciach*), druhým je recenze knihy autorského kolektivu pod vedením Barbory Drobíkové *Teoretická východiska informační vědy: využití konceptuálního modelování v informační vědě*. Další recenze se věnuje příručce autorského kolektivu složeného převážně z pracovníků NK ČR pod vedením Petry Vávrové a Magdy Součkové *Konzervace a restaurování novodobých knihovních fondů*.

Rubrika Novinek zahraniční knihovnické literatury tentokrát přináší výběr z ruskojazyčných odborných periodik.

Národní knihovna ČR, Praha 2018, 100 stran, cena 200 Kč, ISSN 1801-3252

Hlasy dvou básníků Výbor z básní Jurije Darahana a Oleksy Stefanovyče

Tisíce Ukrajinců na počátku dvacátých let 20. století odcházely ze své vlasti poté, co zhasly naděje na vytvoření samostatného ukrajinského státu. Mnozí z emigrantů

našli útočiště v Československu díky vstřícnému postoji T. G. Masaryka, jenž pověřil v roce 1921 ministerstvo zahraničních věcí organizací tzv. Ruské pomocné akce, díky níž ruská, ukrajinská a běloruská emigrace mohla čerpat systematickou finanční podporu a mladí intelektuálové mohli studovat na vysokých školách. Zejména Praha se stala jejich literárním centrem, kde tvořili a vzájemně se ovlivňovali mimo jiné i ti, kteří pak vstoupili do dějin literatury pod pojmem „pražská básnická škola“. K „pražanům“ se řadili i ukrajinští básníci Jurij Darahan a Oleksa Stefanovyč. V jejich tvorbě se často prolíná minulost s přítomností a motiv historické paměti získává důležitý akcent – historické náměty slouží k úvahám o současnosti i budoucnosti jejich vlasti. Každý z básníků však tvořil svébytný, neopakovatelný básnický svět s originálním rukopisem, v němž se odrážely nejen různé naturely, ale i různorodá ideová směřování. Československá republika, a zejména Praha, tak otevřela ukrajinským básníkům cestu do světa a umožnila zachovat „kontinuitu mozků“, tak důležitou pro budoucnost Ukrajiny.

Kniha přináší výběr básní Jurije Darahana a Oleksy Stefanovyče. Jurij Darahan (1894–1926) je zde zastoupen necelou polovinou básní ze sbírky *Toulec*, převahu tvoří básně přírodní a lyrické, o něco méně je zastoupena poezie historická. Překlady byly vyhotoveny podle prvního vydání Сагайдак (Praha: Український громадський видавничий фонд, 1925). Je zde zachováno řazení podle oddílů ve sbírce. Oleksa Stefanovyč (1899–1970) je prezentován výběrem z nejvýraznějších okruhů jeho poezie: historického (který převažuje) a doplňkově z okruhu přírodní a milostné lyriky. Překlady byly vyhotoveny podle vydání *Поети Празької школи: Срібні сурми. Антологія* (Uпорядник Микола Ільницький. Київ: Смолоскип, 2009). Básně jsou řazeny v chronologickém sledu.

Publikaci vydaly společně Národní knihovna České republiky – Slovanská knihovna a Česká asociace ukrajinistů s finanční podporou Ministerstva zahraničních věcí Ukrajiny.

Národní knihovna ČR – Slovanská knihovna, Praha 2018, 1. vydání, 116 stran, (Publikace Slovanské knihovny; 84), ISBN 978-80-7050-704-9

Představujeme

První zkušenosti s GDPR

Vlasta Kostlánová

Dávno a dávno před vynalezením GDPR patřila diskrétnost pracovníků a ochrana údajů ze čtenářské evidence k samozřejmostem denního provozu služeb čtenářům. A slib mlčenlivosti až na drobné výjimky („Dneska byl u nás starej pan Neff a mračil se.“) fungoval spolehlivě.

S příchodem automatizovaného výpůjčního systému Aleph bylo za jednoznačný identifikátor (ID) registrovaného čtenáře zprvu používáno rodné číslo. Neobčanům ČR jsme ho dokonce vytvářeli pro tento účel uměle. Pak došlo k jeho demonizaci a mámit „výrobní číslo“ z občana už se

neobešlo bez občasného kladení odporu. Postupně přešlo do utajení, případně mezi nepovinné údaje. Oni totiž i právníci vymáhající naše nedobytné výpůjčky na něm přestali stavět své případy.

A od května tedy máme GDPR a jsme zpracovatelé. Mentálně to nás ve službách pracujících nijak nepostihlo. Nemáme sice nadále dovoleno ukládat podobenky čtenářů do jejich záznamů v databázi a naopak máme při registraci čtenářů zvýšenou potřebu papíru – tiskneme dvojmo Smlouvu o poskytování knihovnických a informačních služeb. Naše základní vycepování se však měnit nemusí. Skutečně citlivých údajů o lidech jsou přeplněné sociální sítě a to, co o nich uchováváme my, nám nikdo nezávidí. Organizačním útvarem pro výkon práv a povinností NK jako správce osobních údajů je Organizační odd. a Archiv NK. Ale až k tomu se běžný uživatel nedobere. A také bych řekla, že běžný uživatel je již dost otrlý a Evropskou unii otužilý a ke stížnosti nebo žádosti o rozklad ho hned tak něco neponoukne. Je mi znám jen jediný případ (přišlo do naší podatelny):

„Dobrý den,
i přesto, že si velmi vážím pomoci a podpory, které se mi od Vás dostalo, tímto ukončuji jakýkoliv případně vzniklý studijní-podpurný či obdobný vztah s celou Vaší společností, se všemi jejími členy i zaměstnanci. V případě nutnosti učinit jistý oficiální úkon za účelem ukončení členství, mne prosím neváhejte kontaktovat.
Děkuji Vám,
S přáním všeho nejlepšího
PLNÝ PODPIS“

Docela hezké, že? Až na to, že podepsaný naším čtenářem není a kdo ví, zda někdy byl.

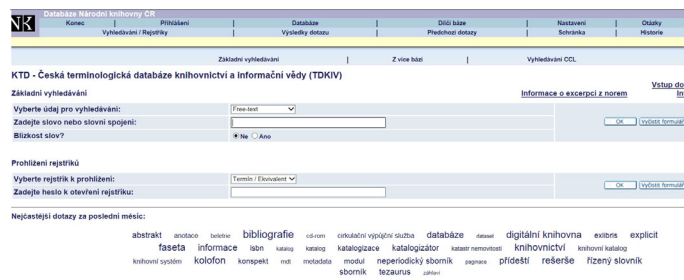
Terminologická databáze Národní knihovny ČR

Jaroslava Citová

Tento příspěvek navazuje na článek Evy Bartůňkové nazvaný „Knihovna knihovnické literatury“, který vyšel v minulém čísle časopisu. Knihovna knihovnické literatury je součástí Knihovnického institutu. Další z mnoha činností institutu je správa a budování „České terminologické databáze knihovnictví a informační vědy“ neboli TDKIV (nebo také KTD). Ta je jednou z databází Národní knihovny ČR. Byla zpřístupněna veřejnosti v roce 2003. Jedná se

o výkladový online slovník vysvětlující významy českých odborných termínů z oblasti knihovnictví, informační vědy a souvisejících vědních disciplín.

Databáze je dostupná z webových stránek Národní knihovny – www.nkp.cz nebo přímo z adresy aleph.nkp.cz/cze/ktd. Je vedena v knihovním systému Aleph stejně jako ostatní databáze Národní knihovny. Jak již bylo uvedeno, spravuje ji Knihovnický institut Národní knihovny ČR.

Nápověda k vyhledávání:
 * V dotazu nezapínejte na tom, zda označíte věku nebo mála záměna.
 * K získání informací o významu označení a alternativním výpůjčím vyhledávejte "Z více slov" nebo přímo databázi slovník SZZ.
 * Vyhledávání "Free text" hledá příbuzná slova/termíny v polích Termín/Ekvivalent, Anglický ekvivalent, Výklad a Poznámka. K vyhledávání podle "Titulku" můžete využít zpracovanou tabulku. K vyhledávání podle "Slova záznamu" použijte tabulku slova.
 * Slova je možno kombinovat pomocí logických spojek AND, OR a NOT (přesněji OR klasifikace vyhledávacích záznamů, které obsahují slovo výhled nebo slova klasifikace; systém HCP klasifikuje vyhledávací záznamy, v nichž je uvedeno slovo systém, ale nikoli slovo z pole HCP; například: Přehledové dotazy pro členění slova a jejich např. slova spojené moderní katalogizací, výhledy na prouhy slovních záznamů, kde jsou slova vedle sebe v úhledném záznamu.
 * Pro vyhledávání záznamů, které obsahují pouze část slova, použijte znak ? nebo * (např. term? vyhledá všechny záznamy, které obsahují slova term, terminologie, terminologický atd.)
 * Pro otevření rozplátní není třeba zadávat celé heslo, ale zkratky pro klikání se rozpoznávají. Klikáním na heslo v rozplátní zobrazíte příbuzné záznamy.
 * Přehled všech aktuálně zpracovaných hesel v databázi získáte prostřednictvím vyhledávání v rozplátní podle termínu/ekvivalentu nebo také [ale](#). Vyhledání hesla můžete prohlédnout pomocí odkazů "Prohledat záznam" a "Číst záznam".

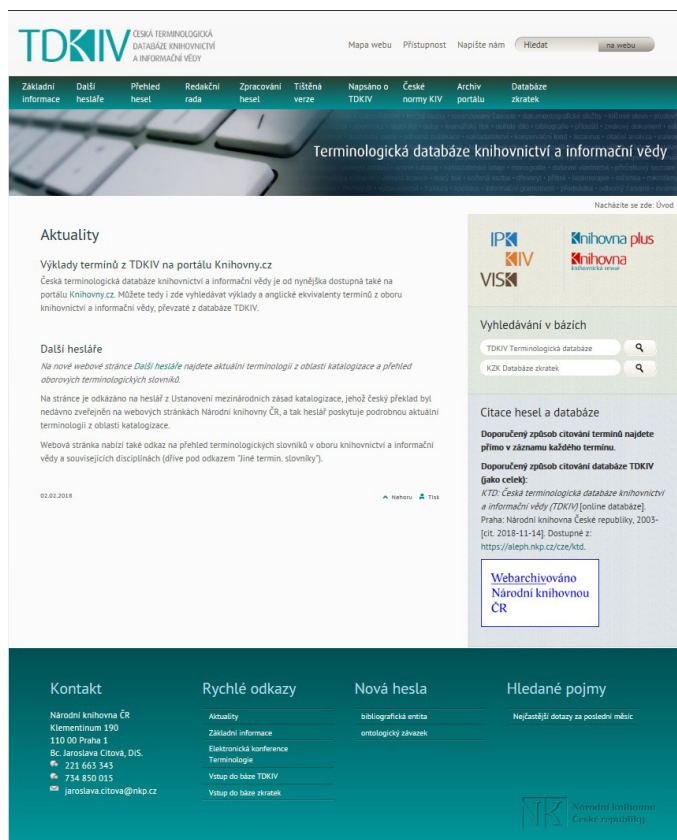
Úvodní stránky databáze

Databáze slouží především jako pomůcka při studiu a vytváření odborných textů a pro zpřesnění komunikace v knihovnické praxi a v celém spektru informačních věd. Je určena zejména knihovníkům, informačním pracovníkům a dalším odborníkům z oblasti knihovnictví, informační vědy a souvisejících oborů, také studentům a pedagogům jmenovaných oborů. Využívat ji může ale i široká odborná veřejnost.

V současnosti databáze obsahuje výklady cca 4900 termínů a průběžně jsou do ní zpracovávány další termíny. Tematicky jsou zastoupeny různé oblasti, např. informační služby, typologie knihoven, historické knihovní fondy, knihtisk, nakladatelská činnost, restaurování a konzervování knihovních fondů, knihověda, internet a elektronické dokumenty, ale také autorské právo, informační vzdělávání nebo bibliopedagogika. K nejhledanějším termínům patří rešerše, bibliografie, informace, knihovna, kniha, akvizice. Přímou v databázi je umístěn tzv. „oblak“ aktuálně nejhledanějších termínů pod názvem „Nejčastější dotazy za poslední měsíc“.

V databázi lze vyhledávat různými způsoby. Je možné se omezit na vyhledávání pouze podle termínu/ekvivalentu. Nejčastěji je však využíváno free-textové vyhledávání, kdy se prohledává současně více polí – termín, český a anglický ekvivalent, výklad termínu a poznámka. Další možností je prohlížení rejstříků, které navíc nabízí vyhledávání např. podle jména autora hesla nebo zdroje výkladu.

Více se o TDKIV dozvíte na webových stránkách: tdkiv.nkp.cz/. Zajímavou informací je zde výběr nově zpracovaných hesel, který je průběžně aktualizován (viz dolní portlet Nová hesla). Webový portál i databáze jsou dostupné i na mobilních zařízeních.

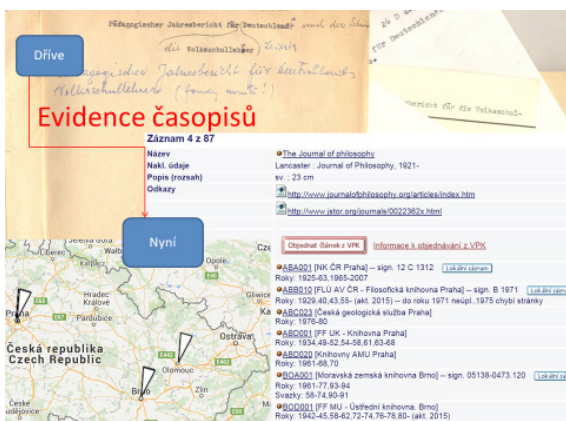

Webový portál TDKIV

Oddělení souborných katalogů NK ČR 4. část – Dílčí báze seriály (SKCP)

Miroslava Kendeová

Poslední bází, kterou vám z Oddělení souborných katalogů NK ČR představíme, je logická báze seriálů čili periodik (SKCP). Obsahuje záznamy českých a zahraničních seriálů (periodik) uchovávaných v knihovnách a institucích České republiky – v současné době je to 168 049 titulů (57 221 českých a 110 828 zahraničních). Základem báze se stala celostátní evidence zahraničních periodik, budovaná v Univerzitní knihovně v Bratislavě a retrospektivní katalog zahraničních periodik ze Státní knihovny ČSR, kde byly shromážděny informace o seriálech odebíraných na území České a Slovenské republiky od nejstarší doby do roku 1964.

Co se můžete dovědět ze seriálového záznamu? Záznam obsahuje základní bibliografické údaje, případně propojení na navazující tituly (předcházející i následující – jestliže seriál měnil název, ISSN, atd.). Díky sigle se dovíme, která knihovna nebo instituce daný dokument má ve fondu a které roky uchovává. Bližší informace o konkrétním čísle lze zjistit, pokud je u záznamu k dispozici propojení do lokálního katalogu.

Dalším údajem, který záznam seriálu může obsahovat, je informace o digitalizování či excerptci seriálu. Online formulář pro evidenci digitalizace může být také využíván pro žádosti čísla ČNB (Česká národní bibliografie).

Aktuálnost informací o odběru periodik a evidenci excerptce je zajišťována pravidelným obesíláním knihoven. Knihovněm jsou zasílány soupisy odebíraných titulů, ke kterým se knihovna přihlásila. Aktualizace probíhá z části tradiční cestou – knihovna zaznamená změny do zaslání seznamu a změny pak zpracuje správce báze. V současné době však převažují knihovny, které využívají možnost editace dat prostřednictvím online formuláře (Aktualizace záznamu). Jednou z výhod tohoto způsobu je, že knihovna opraví pouze ty záznamy, kde je potřeba udělat změnu (např. úprava roků odběru, ukončení odběru nebo připsání své sigly k nově odebíranému titulu). U ostatních titulů, jejichž odběr pokračuje beze změn, stačí nahlásit správci báze, že může u jejich záznamů změnit rok aktualizace hromadným příkazem.

Není-li záznam ještě v bázi uveden, stačí e-mailem zaslat snímek nebo základní bibliografické údaje prvního čísla, které knihovna vlastní, a pracovníci OSK záznam vytvoří.

Další informace o Oddělení souborných katalogů NK ČR včetně kontaktů najdete na webu www.caslin.cz nebo www.nkp.cz/o-knihovne/zakladni-informace/zakladni-dokumenty/vizitky/odd-osk

Webarchiv – Periodické publikace a Creative Commons

Marie Haškovcová, Monika Holoubková

Jedním ze způsobů akvizice zdrojů Webarchivu je tvorba tematických kolekcí (více o jejich vzniku se můžete dočíst například v článku Zpřístupnění tematických sbírek Webarchivu). Zatímco v minulém čísle e-zpravodaje NK ČR byl představen typ tematické kolekce, která se soustředí na aktuální událost rezonující v prostředí internetu a jejíž sklizeň je časově ohraničená – konkrétně se jednalo o sbírky zaměřené na volby (Volební tematické kolekce), tentokrát bude pozornost věnována dvěma nedávno zpřístupněným kolekcím, které jsou budované kontinuálně.

Periodické publikace

První je tematická sbírka Periodické publikace, která shromažďuje weby bohemikálních elektronických periodických publikací – novin, časopisů, magazínů, vědeckých časopisů, sborníků z konferencí a dalších tzv. pokračujících zdrojů napříč různými obory. Na jejím budování

Webarchiv spolupracuje s Českým národním střediskem ISSN, které při udělování číselného kódu ISSN sbírá informace o tom, která periodika si přejí být archivována ve Webarchivu, a poskytuje je jeho kurátorům. Ti pak zdroje zařadí do tzv. výběrové sklizně a snaží se získat svolení vydavatele s jejich zpřístupněním (uzavřením licenční smlouvy nebo vystavením stránek pod licencí Creative Commons, více viz článek [Webarchiv a autorské právo](#)). Pokud se podaří svolení získat, zdroj se stává součástí této rozměrné kolekce.

Periodické publikace

Klíčová slova sklizně:
[časopisy](#), [vědecké časopisy](#), [studentské časopisy](#), [regionální periodika](#), [periodika](#), [internetová periodika](#), [internetové zdroje](#), [elektronické časopisy](#), [odborné časopisy](#)

Tematická sbírka zahrnuje bohemikální elektronické periodické publikace - noviny, časopisy, magazíny, vědecké časopisy, sborníky z konferencí a další tzv. pokračující zdroje. Na rozšiřování této kontinuálně budované kolekce spolupracujeme s Českým národním střediskem ISSN.

[AbcLinuxu](#)
 abclinuxu.cz [archivovaná verze]

[ABYSS - hudebně-kulturní magazín](#)
 www.abysstime.com [archivovaná verze]

[Access server](#)
 access.feld.cvut.cz [archivovaná verze]

[Acta Entomologica Musei Nationalis Pragae](#)
 www.aemmp.eu [archivovaná verze]

Web tematické sbírky periodických publikací

Creative Commons

Druhou dlouhodobě budovanou rozsáhlou kolekcí je sbírka [Creative Commons](#). Tato obsahově rozmanitá kolekce obsahuje zdroje, které jsou součástí výběrové sklizně a zároveň byly vystaveny pod některou z licencí [Creative Commons](#). Mezinárodně uznávaná licence umožňuje legálně užívat a sdílet autorské dílo za stanovených podmínek, obsah tak může být šířen a upravován v souladu s autorským zákonem.

Creative Commons

Klíčová slova sklizně:
[autorské právo](#), [creative commons](#), [open access](#)

Rozsáhlá a obsahově rozmanitá kolekce obsahuje zdroje, které jsou součástí výběrové sklizně a byly vystaveny pod některou z licencí Creative Commons. Mezinárodně uznávaná licence umožňuje legálně užívat a sdílet autorské dílo za stanovených podmínek. Obsah tak může být šířen a upravován v rámci autorského zákona.

[Acta Gymnica](#)
 www.gymnica.upol.cz [archivovaná verze]

[Acta hygienica, epidemiologica et microbiologica : AHEM](#)
 www.szu.cz/knihovna/ahem [archivovaná verze]

[Acta Informatica Pragensis](#)
 aip.vse.cz [archivovaná verze]

[Acta Universitatis Palackianae Olomucensis Chemica](#)
 chemie.upol.cz/aupo/ [archivovaná verze]

Web tematické sbírky zdrojů vystavených pod licencí Creative Commons

Na rozdíl od tematických kolekcí zaměřených na aktuální události (volby, olympijské hry, významná výročí apod.), které obsahují jak zdroje volně dostupné, tak i ty, které si lze prohlédnout pouze v [Referenčním centru NK](#), obě zde představené kolekce zahrnují zdroje, jejichž archivní kopie jsou volně dostupné na webu Webarchivu prostřednictvím aplikace Wayback Machine odkudkoli, kde je dostupný internet.

Zajímavosti a tipy

Co čte knihovník? Literární kronika první republiky

Jan Lukavec

Literární kronika první republiky (Academia 2018, 520 s.). Tak zní jednoduchý název nové obsáhlé knihy z produkce Ústavu pro českou literaturu Akademie věd ČR, který na jejím vzniku spolupracoval s Památkem národního písemnictví a Střediskem společných činností AV ČR. A jde o název výstižný. Kniha chronologicky zaznamenává nejrůznější události literárního dění. Jeho součástí byli překladatelé, nakladatelé, cenzori, čtenáři a ovšem spisovatelé, třeba i v roli držitelů vysokých státních funkcí (**Josef S. Machar**), nebo horlivých sběratelů recenzí na vlastní díla. (J. Seifert se po letech přiznal: „Knižka vynesla mi uznání, za které se rdím ještě dnes. Vystříhal jsem tehdy z novin a časopisů asi padesát většinou příznivých referátů.“)

Vzájemně se nakuřující literáti

Kronika zachycuje dobovou literární kulturu v nejširším slova smyslu, tedy nejen umělecké výboje či politické provokace avantgardistů, ale také mezinárodní bestsellery, produkty lokální populární kultury i dobové aféry spíše bulvárního rozměru.

Kromě významných literárních událostí, slavných knih a polemik, které dodnes známe z učebnic, zaznamenává i četné kuriózní zprávy, jež vhodně dokreslují dobový kontext. Najdeme v ní tedy i žurnalisty-beletristy píšící z donucení, kteří romány na pokračování chtěli zvýšit náklad daného periodika, literáty mystifikující, hašteřivé, či dokonce vraždící (**Jan Klepetář**). Dočíst se v ní například můžeme, že roku 1926 v Brně zemřel ve věku 55 let divadelník a spisovatel **Jaroslav Pulda**, jemuž pak v *Lidových novinách* vyšel nekrolog, který Pulda do redakce osobně donesl několik týdnů předtím, aby si za něj mohl hned odnést honorář. Což vhodně doplňuje zpráva z téhož roku o vydání knihy *Krysa na hřídeli* od **Václava Laciny**, v níž se pojednávalo o žánru „autokritiky“. Tak nazýváme „recenzi, kterou si autor napíše sám o sobě, nebo někým jiným napsati dá. Rozeznáváme systém vzájemný nebo služební, vzájemně se nakuřující společnosti a kliky, jakož i mnoho jiných užitečných vymyšleností. Lepší nakladatelství mají vlastní autokritické revue, menší zdobí autokritikou zadní obálku knih“.

Velké myšlenky a slavné verše oslavovaných básnických děl i kolektivní patos provázející úmrtí klasiků

v knize vyvažují intimní detaily. Například jak matka **Jiřího Wolкера** po básnickově pohřbu vyzvala jeho dívku, aby vstoupila do kláštera, přičemž v témže okamžiku se opovážlivá ruka **Konstantina Biebla** pod ubrusem pokoušela sevřít dívčino koleno. Případně je zaznamenáno, nakolik tělesnou podobu mohla mít také přízeň čtenářek: roku 1934 prý k **Vítězslavu Nezvalovi** v kavárně spontánně přistupovaly neznámé krásné ženy a líbaly ho na ústa se slovy: „To je za Sbohem a šáteček!“

Současné peripetie se státními cenami za literaturu, kdy někdo cenu sám přijme a později na protest odstoupí z poroty, která jí má udělit literátovi jinému, zase mohou připomenout okolnosti udělování prvorepublikových státních cen. V roce 1924 cenu nepřijal **Josef Hora**, podobně později **Zdeněk Nejedlý**; Hora pak na ni po svém rozchodu s KSC byl nominován ještě dvakrát, a tentokrát již ocenění přijal. Někteří literáti přitom své kolegy – včetně zmíněného Hory – za její akceptaci kritizovali, ale po několika letech ji pak sami přijali, například **Laco Novomeský** 28. října 1936.

Rozmanitá posádka

Kniha dobovou literární scénu neredukuje na jednu linii, ale líčí ji jako paralelní souběh publikací mnoha žánrů, čtenářského zaměření i generací, kdy ještě dožívají spisovatelé řazení k realistům a zároveň se objevují stále nové experimentátorské směry. Takže když v červenci 1926 umírá **Karel V. Rais**, teoreticky ještě mohl být svědkem vystoupení dadaisty **Kurta Schwitterse** v Osvobozeném divadle, kde posluchači zažili uvedení jeho *Ursonate* sestávající z nesrozumitelných „prazvuků“.

Zvláště významné je zdůraznění souběžnosti písemnictví v různých jazycích. Však je také kronika výsledkem spolupráce bohemistů, slovakistů, germanoboheimistů, ukrajinistů a hungaristů a dalších odborníků z Česka i ze zahraničí. Představeno je tak nejen písemnictví vznikající v jazycích jednotlivých etnik obývajících republiku, ale i jejich složité vzájemné vztahy.

Předně je dekonstruován mýtus českých žen coby milenek německých mužů, jež si zachovaly „nezlomenou pudovost, bohatou smyslnost, magii pohlaví“. Plasticky je představena tematizace Podkarpatské Rusi na jedné straně jako časoprostoru ovládaného magickým myšlením, literárně reprezentovaným postavami nezranitelných hrdinů, čarodějnic či vlkodlaků, na straně druhé coby zrádného teritoria, které „Češi za značných osobních ztrát musí teprve civilizovat“.

Ze slovenské literatury je podrobněji pojednána například levicová skupina DAV a tamní recepce surrealismu, na jehož adresu jistý slovenský prozaik posměšně prohlásil, že některé tamní lidové verše znějí velmi surrealisticky, takže nejde o nic nového. Zmíněny jsou ale i stesky spisovatele **Jána Hrušovského**, že slovenský lid obecně nerad čte.

Vztahům Čechů a Slováků je v kronice pozornost pochopitelně věnována opakovaně. Kriticky jsou zmíněny snahy českých lingvistů prosazujících ideu „čechoslovakismu“ i tak, že oba jazyky popisovali jako „dva jazyky jednoho národa“ s tím, že se budou postupně sblížovat,

až se nakonec sjednotí. To byl případ příručky *Pravidla slovenského pravopisu s abecedným pravopisným slovníkom*, kterou připravila zvláštní pravopisná komise pod vedením předsedy Jazykového odboru Matice slovenské, českého jazykovědce **Václava Vážného**. Hned po vydání v roce 1931 se Pravidla stala terčem celé řady kritických vystoupení, přicházejících z různých stran. Jménem slovenských spisovatelů protestoval už na podzim roku 1931 v říjnovém čísle kulturního měsíčníku *Elán* jeho šéfredaktor a básník **Ján Smrek**. Vyjádřil strach, aby nenásledovalo „vtopenie slovenčiny do češtiny“. Přílišné prosazování teze o jednotném národu podle autorů kroniky „ve slovenských očích kompromitovalo jiné, nesporně záslužné výsledky práce, kterou příslušníci české inteligence na Slovensku a pro Slovensko vykonali“ (viz například mimořádný přínos **Alberta Pražáka** pro poznání života a díla P. O. Hviezdoslava či dialektologické výzkumy zmíněného **Václava Vážného**).

Šerosvit lunojasných nocí před soud nepatří

V každém roce existence první republiky kniha vedle stručného kalendária jednotlivých událostí podrobněji přibližuje jedno konkrétní literární dílo včetně jeho recepce, například **Kafkův Zámek**, **Haškova Švejka** či hru **bratří Čapků Adam Stvořitel**, a následně teoreticky probírá jedno vybrané téma. Kromě již zmíněných jsou to například „kniha jako umělecké dílo a předmět spotřeby“, **Pražský lingvistický kroužek** aneb literární věda v dotyku s jazykovědou, **literární cenzura** v liberální demokracii nebo **čtenářství** a **knihovny**. (I když nový stát měl zákon o veřejných knihovnách obecních už z roku 1919, spisovatel a knihovník si pár let po jeho přijetí trpce i s nadsázkou stěžoval: „Zákon ani nařízení nemluví o tom, jak, kdy a kterak je možno na neposlušná a chytrácky naivní města, obce a městečka poslat vojsko, aby povinnou osvětovou kontribuci vymohlo a našlo pořádnou místnost pro knihovnu.“)

Literární kulturu první republiky recenzovaná kniha postihuje mnohostranně, v mnoha roztodivných projevech a v její úžasné šíři. I když se autoři kroniky primárně zabývají vnitřními poměry ve zdejší literární milie, dotknou se i prezentace česky a slovensky psané literatury v zahraničí. Relativně malý zájem o ni vysvětlují paradoxně jako možný následek mezinárodní popularity děl Karla Čapka a snad i Haškových *Osudů dobrého vojáka Švejka*. „Právě tyto dva mezinárodně známí autoři nastavovali tematická a stylová očekávání od české literatury, která však další čeští ani slovenští autoři nenaplnovali. Navíc při propagaci byla tendence soustřeďovat se na českou a přehlížet slovenskou literaturu.“

Nechybějí ani přesahy k filmu, divadlu či do rozhlasu. Jestliže angažmá **Vladislava Vančury** při přípravě filmu *Marijka nevěrnice* či představení **Voskovce** a **Wericha** zná skoro každý, méně známé je zřejmě odvysílání zvukové montáže *Požár opery*, rozhlasové hry v osmi obrazech od **Jana Grmely**. Sugestivní využití zvukových efektů tehdy poplašilo některé posluchače a vedlo k obviňování rozhlasu z nezodpovědnosti. A to osm let před slavnou rozhlasovou adaptací knihy *Válka světů* **H. G. Wellse** 31. října 1938.

Kniha je psána velmi hutně a leckteré teze by si zasloužily rozvinutí, respektive její kusé zprávy doplnění. Ale lapidárnost patří k žánru kroniky. Prvorepublikovou literární komunitu svazek představuje čtivě, plasticky a často i velmi konkrétně: například reprodukcemi tehdejších knižních obálek či původních rukopisů. Nezakrývá občasnou rozhádanost a hašteřivost tehdejších literátů (či hrabivost a nepoctivost některých nakladatelů), a v tom dobu první republiky neidealizuje. Zároveň autoři neváhají právem dávat za vzor způsob, jímž Československá republika přijala nejprve ruskou a ukrajinskou a o desetiletí později německou intelektuální emigraci, „aby se mimo jiné obohatila v kulturní a vědecké komunikaci s ní“.

Jak vznikalo Československo – 100. výročí samostatné měny

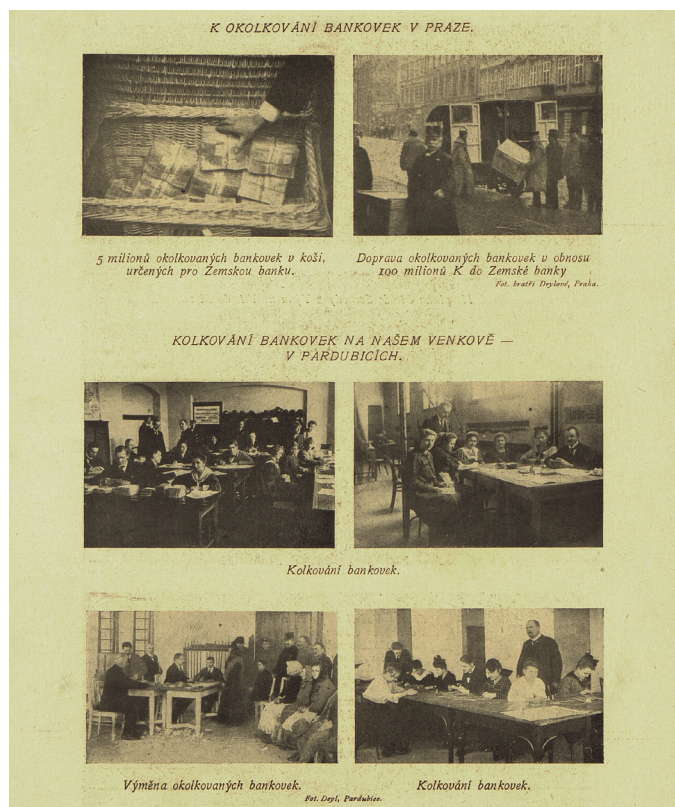
Karolína Košťálová

Ke znakům samostatného státu patří i vlastní měna. Počátky té československé položil **Alois Rašín**, první ministr financí Československé republiky, a reforma tak bývá také označována jako „Rašínova finanční reforma“.

Návrh zákona zmocňujícího ministra financí, aby nařídil okolkování bankovek a soupis jmění pro uložení majetkové dávky, projednalo 25. února 1919 Revoluční národní shromáždění. O půlnoci z 25. února na 26. února 1919 byly uzavřeny státní hranice, zastavila se přeprava osob i nákladů ze zahraničí a byl přerušen poštovní styk s cizinou. V průběhu měnové reformy stát také převzal do svých rukou pobočky Rakousko-Uherské banky na území ČSR.

O průběhu reformy velmi důkladně informoval denní tisk. První dvě strany vydání z 26. 2. 1919 jí věnovaly např. *Národní listy*. *Večerní vydání z téhož dne* přetisklo i ohlasy z dalších československých deníků. V průběhu února a března 1919 byly schváleny i další zákony související s finančním/ekonomickým fungováním nového státu. Že šlo o věci nesmírně důležité, dokládá i to, že jejich souhrn můžeme nalézt nejen v denním tisku, ale také v různých časopisech zaměřených na určité skupiny obyvatel republiky. V tomto případě je to např. *Věstník katolického duchovenstva* z 10. 4. 1919, který přináší přehled zmíněných vládních opatření.

Vedle různých názorů na měnovou politiku nového

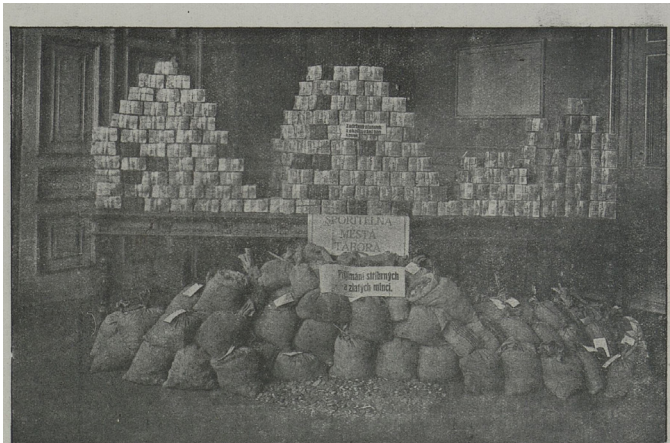

státu se objevilo také více návrhů, jak novou měnu pojmenovat. Mezi možnými jmény nové měny se objevovaly i názvy jako sokol, lev, tolar, frank, groš nebo hřivna. Československá měna však nakonec převzala pojmenování koruna, které se v Rakousku-Uhersku používalo od roku 1892, a zůstalo i její dělení na 100 haléřů.

Kolkování rakousko-uherských bankovek probíhalo od 3. března 1919 do 9. března 1919. Na Slovensku se protáhlo až do 12. 3. 1919. Okolkovány byly rakousko-uherské bankovky v hodnotě větší než 2 koruny. **Popis kolků** našli občané i v novinách, např. v *Národních listech* z 26. 2. 1919. Cílem Rašínovy reformy bylo kromě odluky od rakousko-uherské měny a vytvoření vlastní měnové soustavy i překonání inflace. Současně tak byla při kolkování stažena z oběhu i část hotovosti, aby byl dosažen deflační záměr reformy. Ze 7157 milionů korun předložených k okolkování (tj. bez mincí a drobných bankovek) bylo zadrženo cca 1637 mil. korun. Okolkované bankovky byly prohlášeny za státovky. Stržené peníze byly prohlášeny za nucenou státní půjčku a ukládány na vkladní listy úročené jedním procentem.

Nová papírová platidla v hodnotě od 1 do 5000 Kč byla uváděna do oběhu postupně od července 1919 do února 1920. Nejdříve se mezi obyvatele republiky dostaly bankovky v hodnotě 100, 5000, 1 a 5 Kč. První mince přišly na řadu až v roce 1921. „Průkopníkem“ byl dvacetihaléř ražený od poloviny roku 1921. Mezi autory výtvarných návrhů nové měny se objevovali významní umělci své doby. Návrhy prvních československých mincí vypracoval prof. Otakar Španiel. Autorem korunové mince s ženou pracující na poli a pětikoruny symbolizující průmysl byl Otto Guttfreund. Na bankovkách se pak uplatnily návrhy Alfonse Muchy a Maxe Švabinského. Článek v časopise *Český*

Lloyd z 1. 7. 1919 popisuje státočky jako velmi vzhledné a sličné a připojuje jejich detailní popis.

K okolkování bankovek a odvádění zlatých a stříbrných peněz na státní zápujčku. Spořitelna města Tábora spolu se 7 sběrnami v místě a nejbližším okolí přijala k okolkování bankovek celkem za 13.367,220 K. Zadržena polovice na tomto obrázku vystavená činí přes 6 milionů korun. Pro státní valutovou zápujčku přijala až dosud přes 30 metrických centů stříbra a zlata. Fotografovali Sechtů a Voseček.

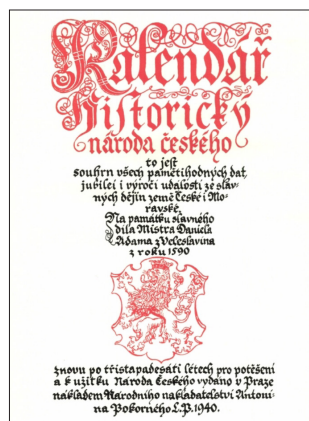
Použitá literatura: PRŮCHA, Václav a kol. *Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918-1992. 1. Díl. 1. vyd. Brno: Doplněk, 2004. S. 58-63. ISBN 80-7239-147-X.*

Historické události z let končících devítkou v Kalendáři historickém Daniela Adama z Veleslavína ve vydání z roku 1940

Výběr událostí zaznamenaných k měsícům leden a únor

Hana Vajnerová

Titulní list Historického kalendáře

2. ledna

L. P. 1529 viděno nad Prahou **nebe jako otevřené**, z něhož se na malou chvíli záře a jasný záblesk ukázal – a v něm lidé zbrojní a ohniví, nepřátelským během spolu se potýkající. Toho roku město Vídeň od Turkův obleženo.

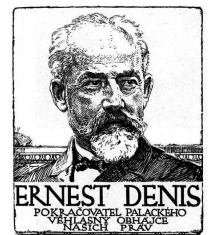
L. P. 1839 zemřel v Praze **Josef Krasoslav Chmelenský**, český básník a zakladatel našeho literárního dě-

jepisu, přítel Kamarýtův a Čelakovského, dvorský místodůstojník při lenním soudu v Praze. Chmelenský je autorem textů dvou známých zpěvoher Škroupových: Dráteníka (1826) a Oldřicha a Boženy (1828) a Škroupova hudba pojistila nesmrtelnost jeho písní Nad Beroukou pod Tetínem. Jeho básně vynikají zpěvnou formou. Věnoval se divadelnictví, literatuře i kulturní historii a psal o českém právu manském. Chmelenský je typickým představitelem českého biedermaieru. Jeho život byl v mladém věku přerván tuberkulosou.

3. ledna

L. P. 1849 se v Nimes narodil historik **Ernest Denis**. Většinu své životní práce zasvětil českým dějinám, k nimž přilnul již v době, kdy žil jako stipendista na české půdě. Ve svých pracích se věnoval husitství, českým dějinám věku XVI. i době pobělohorské. Nejrozsáhlejší a jistě vrcholnou knihou Denisovou je „La Bohème depuis la Montagne – Blanche“ z let 1901–1903, sledující pásmo českých dějin posledních tří století, první samostatný a široce založený pokus o pokračování v díle Frant. Palackého. Druhou část svých studií věnoval slavistice, roku 1920 založil v Paříži Institut slovanských studií, jehož byl prvním předsedou. Denis měl k dějinám českého národa osobitý vztah francouzského hugenota k národu s tak obdivuhodnou tradicí reformační a vůbec náboženskou, jako jsou Čechevé.

6. ledna

L. P. 1829 zemřel v Brně patriarcha slavistiky, otec buditelů, abbé **Josef Dobrovský**. Narodil se 17. srpna v Děrmetu v Uhrách, jako syn českého vojína, konal noviciát u jezuitů, po zrušení jejich roku 1773 pokračoval ve studiu bohosloví a jazykozpytu. Prožil mnohá léta jako vychovatel v hraběcí rodině Nostitzů, měl přístup do všech vrstev společenských a stal se přirozeným pojičkem málo početné, ale tím významnější generace tehdejších buditelů a pracovníků národních, jejichž příští, šťastnější pokolení vyšlo ze školy Dobrovského. Téměř nic se nedělo bez něho: s Pelzlem vydával staré kronikáře od Kosmy po Beneše z Weitmile, položil základy ke kritickému bádání o pramenech, dal směr novodobé české prosodii a napsal první vědeckou učebnici češtiny. Náleží mu plná zásluha o probuzení české vědy.

18. ledna

L. P. 1409 vydal **král Václav IV.** na Horách Kutných universitní zákon, obecně nazývaný **dekretem kutnohorským**. Jím změněn dosavadní poměr hlasů na vysokém

učení Karlově v ten smysl, že národu českému (tj. obyvatelům království českého) přirčeny hlasy tři, cizím pak národům dohromady hlas jediný, zatímco předtím tomu bylo naopak: po hlasu připadlo na národ český, saský, bavorský a polský. Universita pražská, v létech 1348–1409 jediná na sever od Alp, byla původně církevní institucí ovládanou duchem mezinárodní latinity, podobně jako university v románských zemích. Odchodem dvou tisíc zahraničních mistrů a žáků ztratila universita nadstátní evropské svoje forum a po konfliktu s koncilem kostnickým, který ji prohlásil za zrušenou, se stala zemským učením téměř beze styku s universitami cizími. Po celá dvě staletí pak představovala akademickou záštitu českého náboženství.

19. ledna

L. P. 1669 založil jesuita **Matěj Šteyer (Štýr)** se svou matkou Marií **Dědictví svatováclavské**, první český fond na vydávání laciných knížek pro lid. Z fondu byly vydávány bible, legendy, kancionály a jiné knížky české rázu náboženského.

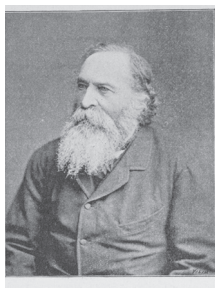
22. ledna

L. P. 1459 **Jiří, král český**, daroval Starému Městu pražskému **clo královské slavného mostu pražského** se všemi příslušenstvím k témuž mostu a celnici náležitým. Toto dání král Vladislav potvrdil zvláštním listem 13. srpna 1472.

31. ledna

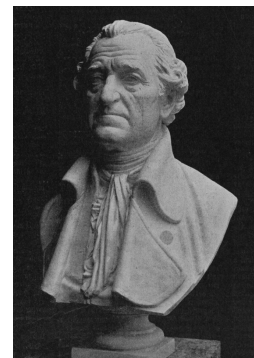
L. P. 1899 zemřel v Praze jeden ze zakladatelů tělesné kultury české **Jan Malypetr (Malýpetr)**. Narodil se v Kloboukách u Slaného, studoval dva ročníky filosofické fakulty v Praze a stal se učitelem přírodních věd na škole Wocelově. V polovině 19. století byl profesorem tělocviku na pražských gymnasiích a spoluzakládal první sokolskou jednotu v Praze. S Purkyněm, Erbenem a Čelakovským vytvořili české tělocvičné názvosloví.

9. února

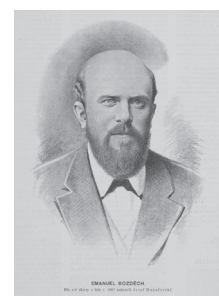
L. P. 1759 se narodil v Klatovech **Václav Matěj Kramerius**, český spisovatel-buditel a vydavatel českých knížek. Narodil se v Klatovech, studoval gymnasium v rodišti, filosofii a práva v Praze, kde se záhy dostal do styku s celou současnou generací prvních buditelů. Krameriovův talent propagační se dobře uplatnil v samých počátcích českého novinářství, kdy zprvu redigoval Schönfeldovy

noviny, od roku 1789 sám vydával *Pražské poštovské noviny*, přezvané po dvou letech na *Krameriusovy c. k. vlastenecké noviny*, k nimž vydávány i časové přílohy ve formě zajímavých a populárních brožurek. Starou českou literaturu období Veleslavínova zpřístupnil národu v nových levných vydáních, jimiž zbudoval kulturní most mezi současným čtenářstvem a starobylým českým písemnictvím. Česká expedice Krameriova stala se duchovním centrem všeho národa, jako jím byla kdysi oficiína Melantrychova a Veleslavínova.

11. února

L. P. 1848 odešel ze svého pražského bytu a beze stopy zmizel český spisovatel a dramatik **Emanuel Bozděch**. Studoval práva a filosofii, živil se jako šlechtický vychovatel, až se roku 1869 stal dramaturgem Královského zemského českého divadla, byl však neshodami a nepochopením svých vrstevníků donucen vzdáti se svého místa. Je jedním ze zakladatelů moderního českého dramatu. O Bozděchovo umění nový zájem probudilo záhadné jeho zmizení. Marně pátráno doma i v cizině po živém či mrtvém.

20. února

L. P. 1869 se narodil v Lysé nad Labem český chirurg a lidumil **Rudolf Jedlička**. Studoval v Praze lékařství a habilitoval se na chirurgii roku 1901, profesury dosáhl 1907. Prof. Jedlička za světové války nezištně pracoval v lazaretech a vybudoval pražské sanatorium v Podole a radiologický ústav. Nesmrtelným památkem Jedličkovým zůstává Jedličkův ústav pro zmrzačené, největší český charitativní ústav tohoto druhu.

Zveme vás

Evropské dědictví

23. 1.–23. 3. / út–ne 10.30–18.00

Přízemí (vchod A)

Vstupné 10 Kč (čtenáři NK ČR zdarma)

Výstava fotografií 38 významných lokalit, které získaly od roku 2013 „Označení Evropské dědictví“ (z anglického European Heritage Label), představuje místa s historickými a kulturními milníky, sbližující občany a státy Evropské unie.

Návštěvník může cestovat nejen v čase, ale i jednotlivými evropskými zeměmi, od archeologických nalezišť k architektuře, od středověkých hradů k folklórním tradicím a krásným uměním. Na jednom místě může navštívit klášter Cluny ve Francii nebo Archiv Koruny aragonské ve Španělsku či proslulé gdaňské loděnice v Polsku. Cílem výstavy je poukázat na společnou paměť a identitu Evropy a připomenout místa, která symbolizují důležité myšlenky a hodnoty. Od roku 2015 je nositelem Označení Evropské dědictví také Přemyslovský hrad a Arcidiecézní muzeum v Olomouci jako zatím jediný český zástupce.

Výstavu společně pořádají Národní knihovna ČR a Národní památkový ústav, který je současně národním koordinátorem tohoto ocenění v České republice. Označení Evropské dědictví je součástí evropského programu Kreativní Evropa.

Spříznění volbou / Podkarpatské a rusínské inspirace a výzvy v české literatuře

do 10. 1. / po–so 9.00–19.00

Přízemí (vchod A)

Vstupné 10 Kč (čtenáři NK ČR zdarma)

Výstava představuje výběr české a zčásti také slovenské literatury, jež našla inspiraci v někdejší Podkarpatské Rusi a životě tamních obyvatel.

Od ucha k uchu aneb Fenomén Šafrán

do 15. 1. / po–so 9.00–19.00

Přízemí (vchod A)

Vstupné 10 Kč (čtenáři NK ČR zdarma)

Výstava představuje české písničkáře od 60. let až do současnosti.

Dušan Karpatský – známý neznámý

31. 1. – 16. 3. / po–so 9.00–19.00

Přízemí (vchod A)

Vstupné 10 Kč (čtenáři NK ČR zdarma)

Literární historik, zamlčovaný překladatel a pilný propagátor česko-jihoslovanské vzájemnosti.

Výstava seznamuje se životem a dílem výjimečně plodného autora. Neomezuje se pouze na jeho téměř šedesátiletou překladatelskou činnost v oblasti slovanských

jazyků, ale seznamuje i s jeho vlastními pracemi literárně-historickými, slovníkovými a bibliografickými, které vyšly knižně. Méně známé jsou jeho mladistvé úlety do světa divadla, jakož i iniciování a organizace rozsáhlých občanských aktivit pro zachování celistvosti Bosny a Hercegoviny. V tomto životním příběhu se zrcadlí i osud celé jedné generace, k níž patří např. Václav Havel, Jiří Mencl, Jiří Gruša, Antonín Přidal, Jana Štroblová, Jan Zábřana, Jiří Pištor.

Výstava je zároveň holdem překladatelskému řemeslu a „lidem ve stínu“, kteří svůj život zasvětili sbližování odlišných jazyků a kultur, lidem, kteří spoluvytvářejí něco, co českému národu nejednou pomohlo přežít.

Konstantin Jireček a Bulharsko

21. 2. / od 17.00

Zasedací sál, 1. patro

Kulturní podvečer o českém historikovi, který se v sedmadvaceti letech stal v Bulharsku ministrem školství a osvěty, na němž promluví Jan Rychlík, Marcel Černý a Jan Boháček. Ukázky z deníků Konstantina Jirečka přečte Jiří Schwarz. Pořad uvede Ivana Srbková.

Pořádá NK ČR–Slovanská knihovna, Slovanský ústav AV ČR, v. v. i., Masarykův ústav a Archiv AV ČR, v. v. i., a Bulharský kulturní institut.

www.nkp.cz